БІБЛІОТЕКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: СУХІНА І. РОДИННИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ[1]

Сухіна І. В.

Реферат. Методичні рекомендації Сухіної І. В. «Родинний супровід дітей раннього віку з аутизмом» (Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2017, 70 с.; рекомендовано до друку вченою радою інституту, протокол № 9 від 27.09.2017) присвячено допомозі дітям раннього віку з розладами аутистичного спектра (РАС) у родинному колі. Авторка виходить з того, що раннє втручання перейшло від дитиноцентрованої моделі до родинно-орієнтованої: головним ресурсом розвитку дитини стає сім'я, а завданням фахівців є підвищення компетентності батьків. Родинний супровід вона визначає як родинно-орієнтовану комплексну психолого-педагогічну допомогу дітям раннього віку з РАС та їхнім родинам, раннє втручання як родинно-орієнтовану комплексну (медичну, психологічну, соціальну) допомогу. Аутизм розглянуто як загальний розлад розвитку неврологічної природи; описано порушення соціальної комунікації й взаємодії, обмежену та повторювану поведінку, сенсорну вразливість, особливості мовлення й нерівномірність інтелектуального розвитку. У розділі про родинно-орієнтований підхід Сухіна І. В. аналізує чотири фази психологічного усвідомлення батьками факту народження дитини з порушеннями,п'ять категорій батьківського ставлення за В. Соммерсом (від прийняття до відкритого несприйняття), типи сімейного виховання за Е. Г. Ейдеміллером, стилі дитячо-батьківської взаємодії за Є. Т. Соколовою та патогенні типи виховання за В. І. Гарбузовим, згадує метод Son-Rise. Окремо висвітлено організацію розвивального освітнього середовища: зонування простору (зони сенсорного, розумового, мовного розвитку, творчості, рухової активності, відпочинку й усамітнення), структурування простору, часу й діяльності за підходом TEACCH, візуальні розклади та піктограми. Розділ про психологічну допомогу сім'ям описує найгостріші труднощі батьків, три типи родин за ставленням до аутизму та форми підтримки: консультування, тренінги, групи взаємодопомоги, сімейну психотерапію, міждисциплінарну взаємодію. Провідною технологією родинного супроводу авторка називає домашнє візитування, яке здійснює міждисциплінарна команда фахівців; етапам супроводу присвячено окремий розділ. Рекомендації адресовано студентам психолого-педагогічних спеціальностей, науковцям і практикам. Судовим експертам-психологам видання стане в пригоді систематизованим викладом знань про розвиток і поведінку дітей з РАС та про внутрішньосімейні чинники, що на них впливають.

Ключові слова: аутизм, розлади аутистичного спектра, діти раннього віку, родинний супровід, родинно-орієнтований підхід, раннє втручання, домашнє візитування, міждисциплінарна команда, розвивальне середовище, психологічна допомога сім'ї, батьківське ставлення.

Library of Psychological Expertise: Sukhina I. V. Family Support for Young Children with Autism

Sukhina I. V.

Abstract. The methodological guidelines by Sukhina I. V., Family Support for Young Children with Autism (Institute of Special Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 2017, 70 pp.), address help for young children with autism spectrum disorder (ASD) within the family. The author traces the shift in early intervention from a child-centred to a family-centred model, in which the family is the main resource for the child's development and professionals aim to build parental competence. Family support is defined as family-centred, comprehensive psychological

and educational assistance to young children with ASD and their families. Autism is presented as a pervasive developmental disorder of neurological origin, with impaired social communication, restricted and repetitive behaviour, sensory vulnerability, specific speech features and uneven intellectual development. The guidelines review four phases in which parents psychologically come to terms with the birth of a child with a developmental disorder, V. Sommers' five categories of parental attitude, typologies of family upbringing and parent–child interaction styles, and mention the Son-Rise method. Practical sections describe a developmental educational environment: zoning of space for sensory, cognitive, speech, creative, motor and quiet activities, TEACCH-based structuring of space, time and activity, and visual schedules. Psychological support for families covers parents' main difficulties, three types of families by their attitude to autism, counselling, training, peer support groups, family therapy and interdisciplinary cooperation. Home visiting by an interdisciplinary team is presented as a leading family support technology. The guidelines are intended for students, researchers and practitioners, and are also useful to forensic psychologists assessing children with ASD and their families.

Keywords: autism, autism spectrum disorder, early childhood, family support, family-centred approach, early intervention, home visiting, interdisciplinary team, developmental environment, parental attitudes, TEACCH.

Першоджерело: *Сухіна І. В. Родинний супровід дітей раннього віку з аутизмом : метод. рек. 2017. 70 с.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 20.06.2021.*

References

1. Sukhina I. V. Biblioteka psykholohichnoi ekspertyzy: Sukhina I. V. Rodynnyi suprovid ditei rannoho viku z autyzmom [Library of Psychological Expertise: Sukhina I. V. Family Support for Young Children with Autism] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 2 (38). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/5222-biblioteka-psikhologichnoji-ekspertizi-sukhina-i-rodinnij-suprovid-ditej-rannogo-viku-z-autizmom-i-sukhina-metod-rek-2017-70-s (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

2. Sukhina I. V. Rodynnyi suprovid ditei rannoho viku z autyzmom [Family Support for Young Children with Autism] : metod. rek. 2017. 70 s. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712582/2/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A1%D1%83%D1%85%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%86.%D0%92._2017.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].